

Kursy języka polskiego w Migrant Info Point

Dobre praktyki

#poznanwspiera

Projekt realizowany dzięki dobrej woli narodu i rządu Tajwanu
przy wsparciu Miasta Poznania.

POZnań*

Biuro Przedstawicielskie Tajpej w Polsce
(Tajpej Representative Office in Poland)

Copyright © by Fundacja Centrum Badań Migracyjnych 2024

Autorka: Marta Kowalczyk

Grafika i skład: Lucyna Kaczmarkiewicz

Koordinacja wydania: Anna Mieszkała

Wydawca: Fundacja Centrum Badań Migracyjnych

Migrant Info Point

Al. Marcinkowskiego 11

61-827 Poznań

www.migrant.poznan.pl

 migrantinfopoint

 migrantinfopoint

 office@migrant.poznan.pl

Dlaczego dobre kursy języka
polskiego są tak istotne?

Początki i założenia 4

Kursy językowo-adaptacyjne
dostępne w „pakiecie
powitalnym” 5

Nasze kursy 6

Proces rekrutacji 9

Organizacja pracy
na kursach 11

Wybór lektorów/lektorek 12

Kluczowe zasady panujące
na kursach 13

Opinie osób nauczających 14

Opinie osób uczących się 16

Anonimowe ankiety osób
uczących się 18

Podsumowanie
i plany na przyszłość 19

Dlaczego dobre kursy języka polskiego są tak istotne?

Początki i założenia

Migrant Info Point (MIP) powstał w Poznaniu w 2013 roku. Od początku jego celem było wsparcie skierowane do migrantów i migrantek, ale także tworzenie regionalnych sieci współpracy i wymiany doświadczeń oraz działania ze społecznością lokalną. W praktyce sprawdziło się założenie projektu podparte wcześniejszymi badaniami, że migrantom/migrantkom potrzebne jest przede wszystkim miejsce, w którym otrzymają kompleksowe i bezpłatne wsparcie. Od samego początku jednym z filarów działań Migrant Info Point, poza wsparciem informacyjnym dotyczącym procedur legalizacyjnych oraz życia codziennego w Polsce, były bezpłatne kursy polskiego.

Posługiwanie się językiem kraju imigracji jest dla osób migrujących kluczowym czynnikiem procesu integracji. Bez znajomości języka migranci/migrantki pozostają niesamodzielni, wypchnięci poza społeczność lokalną, wyobcowani, niechętni do wychodzenia poza swoją narodowościową grupę, w gorszej pozycji negocjacyjnej w niemal każdej sytuacji społecznej. Płatne kursy lub indywidualne zajęcia są szeroko dostępne, chociażby dzięki lekcjom on-line, ale podstawową trudnością do pokonania są wysokie ceny takich zajęć, przez co na początku życia w nowym miejscu mogą być propozycją budżetowo niedostępną. W związku z tym, częstym rozwiązaniem jest wybieranie najtańszych opcji kursów/lekcji, prowadzonych przez osoby nieprzygotowane do pracy lektora/lektorki języka polskiego jako obcego. Powoduje to nagromadzenie błędów, zniechęcenie brakiem efektów, frustrację wywołaną niezrozumieniem nieumiejętnie prezentowanych zagadnień. Ten problem rozwiązują profesjonalne, ale darmowe kursy języka polskiego.

W związku z tym zajęcia z nauki języka polskiego były prowadzone w Migrant Info Point od samego początku działalności, choć oczywiście, na dużo mniejszą niż obecnie skalę. W pierwszych latach prowadzenia kursów oferowaliśmy ich kilka/kilkanaście w roku. Wówczas zapotrzebowanie na nie było znacznie mniejsze niż obecnie, dlatego byliśmy w stanie zaoferować wsparcie zdecydowanej większości chętnych. Kursy od początku cieszyły się dobrymi opiniami, ich popularność rosła wraz ze zwiększającą się liczbą migrantów/migrantek w Poznaniu oraz rozpoznawalnością naszej organizacji. Już w 2017 roku liczba chętnych znacznie przewyższała liczbę dostępnych miejsc. Staramy się na bieżąco pozyskiwać środki na prowadzenie bezpłatnych szkoleń. Aktualnie prowadzimy od 50 do 100 kursów rocznie w Poznaniu i poza nim.

W początkowym okresie, w związku z mniejszym doświadczeniem, zdarzało się, że podejmowaliśmy nietrafne decyzje, np. zakładając, że nawet nieidealny kurs jest lepszy niż jego brak. Tym samym organizowaliśmy zbyt liczne grupy, dopuszczaliśmy grupy mieszane – osób posługujących się językiem słowiańskim i niesłowiańskim

oraz osób na różnych poziomach znajomości języka polskiego. Te początkowe mankamenty zostały jednak przez nas przeanalizowane i doprowadziły do stworzenia sprawnie działających procedur umożliwiających organizację optymalnych kursów.

Przekazujemy w Państwa ręce zestaw dobrych praktyk, które pozwalają nam osiągać sukcesy w przygotowywaniu kursów języka polskiego. Nie jest to jednak przewodnik metodyczny nauczania języka polskiego jako obcego, skupiamy się w nim na poszczególnych etapach organizacji kursów – od rekrutacji do ewaluacji. Staramy się też z całą mocą wskazać, jak istotna dla migrantów i migrantek jest nauka języka, i jakie korzyści mogą z niej płynąć – zarówno dla nowoprzybyłych osób, jak i dla społeczności przyjmującej.

Kursy językowo- -adaptacyjne dostępne w „pakiecie powitalnym”

Nasze doświadczenie pokazuje, że najlepiej, by kursy języka polskiego były dostępne dla nowych mieszkańców i mieszkank w ramach tzw. „pakietu powitalnego”, który obejmuje zestaw informacji oraz ofertę działań (także kursów językowych) udostępnianych przyjezdnym w pierwszym okresie ich pobytu. Pakiet ma na celu ułatwienie adaptacji migrantom i migrantkom w nowym miejscu. Ma także stanowić jasny sygnał od władz miasta, że są mile widziani i że miastu/gminie zależy, by stali się częścią lokalnej wspólnoty. Kursy powinny być łatwo dostępne dla wszystkich nowych mieszkańców/mieszkanek i tworzone we współpracy z lokalnymi organizacjami społecznymi. Ważne, by dostęp do kursów był szeroko promowany przez władze lokalne.

W takim poszerzonym kontekście kursy polskiego powinny zawierać także komponent adaptacyjno-orientacyjny, który dodatkowo wspiera proces integracji. Doświadczenie pokazuje, że migrantki i migranci chętniej zapisują się na kursy języka polskiego niż na działania stricte adaptacyjno-orientacyjne. W związku z tym, materiały do nauczania języka polskiego jako obcego powinny być osadzone w lokalnym kontekście społeczno-kulturowym. Jedną z dobrych praktyk zrealizowanych przez Migrant Info Point są zestawy materiałów do nauki języka polskiego jako obcego.

Nasze kursy

W Migrant Info Point prowadzimy kursy na różnych poziomach zaawansowania, głównie skupiając się na ofercie dla osób początkujących i średnio zaawansowanych, które potrzebują szybkiego podjęcia nauki, by zacząć prowadzić samodzielne życie w Polsce.

Regularnie prowadzimy szkolenia na poziomach:

- - **A0/A1**, gdzie kursanci/kursantki uczą się czytać i pisać, poznają podstawowe frazy umożliwiające zrozumienie komunikatów w sklepie, tramwaju, na ulicy; poznają formy czasu teraźniejszego, by móc opowiadać o tym, co robią; niektóre formy rzeczowników, przymiotników i zaimków, by móc dokonać prostej autoprezentacji, opowiedzieć o sobie, swoim wyglądzie, swojej pracy, rodzinie, swoim hobby i upodobaniach kulinarnych, zaczynają pisać krótkie teksty, autoprezentację;
- - **A1+**, gdzie uczniowie/uczenice poznają formy czasu przeszłego i przyszłego, by móc opowiadać, co zdarzyło się w ich codzienności oraz o swoich planach; uczą się kolejnych form fleksyjnych rzeczowników, przymiotników i zaimków, by móc opowiedzieć o swoim mieszkaniu, preferowanych formach zakupów, stylu ubierania się, sposobach spędzania wolnego czasu, pogodzie i wakacjach, piszą list prywatny o sprawach codziennych, opis osoby;
- - **A2**, gdzie uczniowie/uczenice rozmawiają na coraz bardziej skomplikowane tematy, np. o zdrowiu i objawach choroby, edukacji, sporcie; potrafią też skonstruować krótką opowieść o czymś z życia; wyrażają porównania przez zastosowanie form stopnia wyższego i najwyższego przymiotnika i przysłówka, piszą teksty zawierające opinie, charakterystykę;
- - **A2+** to pomost łączący poziom A2 i B1, uczniowie/uczenice uzupełniają swoje umiejętności o wyrażanie rozkazu i warunku; kompletują wiedzę z zakresu fleksji rzeczownika, przymiotnika i zaimka, by samodzielnie móc tworzyć poprawne zdania nawet na bazie nowopoznanych słów; piszą bardziej skomplikowane eseje szkolne i teksty argumentacyjne;
- - **B1** w Migrant Info Point to nie kurs ogólny, ale przygotowujący do zdania egzaminu państwowego podczas najbliższej lub kolejnej sesji. Przyjmowane są więc na niego osoby, które mogą się wykazać znajomością języka polskiego na tym lub nieco niższym poziomie oraz deklarują chęć podejścia do egzaminu państwowego (Migrant Info Point nie organizuje tych egzaminów). Podczas kursu powtarzamy zdobytą wcześniej wiedzę, zapoznajemy się z zadaniami egzaminacyjnymi, skupiamy się szczególnie na pisaniu i mówieniu.

Nasze kursy trwają 60 godzin lekcyjnych. Najlepiej sprawdza się system średnio intensywnych kursów, gdzie każde spotkanie to trzy godziny lekcyjne z 15-minutową przerwą. Łącznie to 2,5 godziny zegarowe spotkania. W czasie lekcji o tej długości można spokojnie nie tylko powtórzyć wiadomości oraz wprowadzić nowy materiał, ale też swobodnie porozmawiać, zagrać w grę, dać czas na prezentację własnych projektów.

Prowadzimy kursy w podziale na trzy trymestry:

od stycznia do marca, od kwietnia do czerwca oraz od września do listopada/grudnia. Zdarza się też, że prowadzimy kursy wakacyjne, choć głównie są to intensywne kursy językowo-adaptacyjne dla młodzieży.

Prowadzimy kursy językowe w podziale na dwie grupy językowe:

- uczniowie/uczenice, dla których pierwszym językiem jest któryś z języków słowiańskich;
- pozostałe języki, przy czym językiem medium jest w tym przypadku język angielski.

Te dwie grupy językowe łączymy dopiero na poziomie B1, kiedy uczniowie/uczenice uzyskują już pewną samodzielność językową, a dodatkowo bez względu na język ojczysty muszą zdać identyczny egzamin państwowy. Powodem rozdzielenia grup jest całkowicie różne tempo nauki i trudności usytuowane w innych miejscach języka polskiego. Uczniowie/uczenice słowiańscy uczą się znacznie szybciej. Nigdy też nie są na poziomie A0 w rozumieniu tekstu słuchanego, a – po zapoznaniu się z polskim alfabetem – także czytanego. Uczeń/uczenica niesłowiańskojęzyczny na poziomie A0 nie rozumie nic poza niektórymi internacjonalizmami. W tym wypadku rozumieniu tekstu słuchanego i czytanego oraz logice języka polskiego trzeba poświęcić najwięcej uwagi. Dlatego grupy słowiańskie od początku pracują na naszych kursach po polsku, aby zwiększyć ekspozycję uczniów/uczenic na język. Natomiast językiem komunikacji na kursach dla osób niesłowiańskojęzycznych jest angielski, a uczniowie/uczenice z lekcji na lekcję słyszą i powtarzają coraz więcej polskich słów i zdań. Do osiągnięcia określonego poziomu kursanci/kursantki niesłowiańskojęzyczni potrzebują, co zrozumiałe, znacznie więcej czasu, dlatego kursy dla nich na wewnętrzny użytek nazywamy inaczej (A0, A1, A1+, A2, który to poziom faktycznie zajmuje dwa razy więcej czasu, czyli dwa kursy po 60 godzin, to samo z poziomem A2+, B1 jest poziomem wspólnym).

Zdarzają się sytuacje, gdy kursant/kursantka nie pochodzi z kraju słowiańskojęzycznego, a dodatkowo nie zna angielskiego. Rozwiązaniem tego typu trudności jest praca w formule „jeden na jeden” wolontariusza znającego język ojczysty takiego ucznia/uczenicy. Taka praktyka nie jest naszą regularną działalnością, choć staramy się także w tej sytuacji pomóc i znaleźć potrzebnego wolontariusza.

Spotkania odbywają się dwa razy w tygodniu. Cały kurs trwa ok. 10–12 tygodni. Do grupy przyjmujemy od 12 do 16 osób, w zależności od projektu lub wielkości sal, którymi dysponujemy.

Prowadzimy także kursy z myślą o potrzebach konkretnych grup, np. dla młodzieży. Są to często kursy wakacyjne, które mają charakter językowo-adaptacyjny i mogą być potem kontynuowane w czasie roku szkolnego. Przeprowadziliśmy również pierwszy pilotażowy kurs dla seniorów/seniorek (w wieku 60+). Wyodrębnienie tej grupy okazało się dobrym pomysłem. Wolniejsze tempo pracy i tematyka dostosowana do zainteresowań seniorów/seniorek sprawiły, że osoby uczestniczące w kursie nie odczuwały frustracji, wręcz przeciwnie – deklarowały przyływ motywacji do dalszej nauki.

W Migrant Info Point zdecydowanie preferujemy stacjonarną formę kursów. Miejsce to powstało, aby wspierać migrantów/migrantki w procesie integracji. Kursy polskiego są do tego wspaniałym narzędziem nie tylko dlatego, że umożliwiają osobom nauczenie się komunikacji w języku polskim, ale także dlatego, że dają doskonałą okazję do rozmów – na lekcji i na przerwie. Uczniowie/uczennice przekazują sobie nawzajem ważne dla nich informacje, lektorka, z racji swojego doświadczenia, także może pokierować kursantów/kursantki do odpowiedniej instytucji w celu rozwiązania zgłaszanych problemów. Nawijają się więzi, czasem pierwsze w Polsce. Sprzyjają temu dodatkowo takie banalne sprawy jak wspólne wracanie komunikacją miejską do domu, bliskie sąsiedztwo. Na zajęciach on-line możliwość swobodnej rozmowy jest ograniczona, proces grupowy jest znacznie słabszy. Oczywiście, w sytuacjach trudnych prowadzimy zajęcia w takiej formule. Tak było np. w czasie pandemii koronawirusa i tuż po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie w 2022 roku, gdy bardzo dużo osób potrzebowało natychmiastowego rozpoczęcia nauki, a nie wszystkie miały możliwość pojawienia się na lekcjach stacjonarnie. Czasami uczniowie/uczennice z różnych względów (brak czasu na dojazd, jednoczesne uczestniczenie w zajęciach i zajmowanie się dziećmi lub obowiązkami domowymi), wolą zajęcia on-line, jednak z naszego doświadczenia wynika, że są one mniej efektywne. Lekcje wymagają bardzo dużego zaangażowania i skupienia uczniów/uczennic, którzy nie zawsze mają do tego warunki, często nie dysponują odpowiednim sprzętem. Zajęcia on-line w mniejszym stopniu stwarzają okazję do swobodnej komunikacji i wymiany doświadczeń. Z tego względu, by efektywnie wzmacniać proces integracji, zdecydowanie preferujemy kursy stacjonarne, mimo że są one większym wyzwaniem pod względem organizacyjnym.

Uzupełnieniem oferty kursów polskiego są kluby konwersacyjne, w których spotykają się uczniowie/uczennice ze znajomością języka polskiego umożliwiającą faktyczną rozmowę (A2+ i wyżej). Grupie towarzyszy prowadzący/prowadząca, jednak jego rolą jest tu moderowanie spotkania, pomoc w budowaniu płynności wypowiedzi, a nie poprawianie błędów. Klub konwersacyjny nie zastępuje kursu, ale może go skutecznie uzupełniać. Ta inicjatywa w Migrant Info Point jest prowadzona przez wolontariuszy/wolontariuszki, dlatego spotkania mają charakter nieregularny.

W większości budżet MIP-u pochodzi z różnego rodzaju grantów (międzynarodowych, rządowych czy lokalnych). Co za tym idzie, warunki kursu czasami różnią się w zależności od źródeł finansowania. Projekt grantowy może włączać dodatkowe elementy, np. adaptacyjne. Okres kursu może być też na tyle krótki, że kurs musi być jeszcze bardziej intensywny i wymagać prowadzenia trzech lekcji tygodniowo. Jednak, przygotowując projekty i ubiegając się o ich finansowanie zawsze staramy się wykorzystywać nasze wieloletnie doświadczenie, by prowadzić zajęcia zgodnie z wypracowaną przez nas metodologią.

Proces rekrutacji

Rekrutacja jest procesem, do którego przykładamy szczególną wagę. Uważna rekrutacja jest jednym z kluczowych elementów przygotowywania naszych kursów, pozwalającym osiągnąć nam sukces dydaktyczny, a naszym uczniom/uczennicom postępy w nauce i procesie integracji.

Osoby uczące się cenią nasze kursy, dlatego od wielu lat mamy więcej osób oczekujących niż miejsc na kursach. Żeby dobrze zorganizować zajęcia, przeprowadzamy trzyetapowy proces rekrutacji. Taka forma zapewnia osobom oczekującym równe szanse dostępu do kursów i jednocześnie pozwala utworzyć grupy składające się z uczestników/uczestniczek o zbliżonym poziomie zaawansowania.

Informacja o kursach

Na początku zbieramy chętnych. Jest tylko jedna możliwość zapisu – przez formularz, do którego link zamieszczony jest na naszej stronie internetowej. Nie przyjmujemy zapisów drogą e-mailową, telefoniczną lub tych przekazywanych osobiście po przyjeździe do naszego biura. Wszystkie osoby odsyłamy do naszego formularza na stronie. Jedna możliwość zapisu sprawia, że nikt nie jest pominięty informacyjnie, niczyje zgłoszenie się nie zagubi. Uczniowie/uczennice, wypełniając formularz wyrażają również zgodę RODO, niezbędną by korzystać z przekazanych danych kontaktowych do komunikacji.

Kiedy organizujemy nowe kursy, do wszystkich chętnych osób wysyłamy jednocześnie wiadomość dotyczącą szczegółów. Od tego momentu decyduje kolejność zgłoszeń. Chętni wybierają konkretny kurs, kierując się terminem, przynależnością do odpowiedniej grupy językowej oraz autodiagnozą swojego poziomu znajomości języka polskiego. Kiedy liczba zgłoszeń zaczyna przekraczać liczbę miejsc, zamykamy formularz zgłoszeniowy. Na czas trwania rekrutacji formularz zapisów na listę oczekujących jest zamykany.

Rozmowy

Ostatnim etapem procesu rekrutacji są indywidualne rozmowy telefoniczne z każdą osobą, która zapisała się na kurs. Jest to czasochłonne zadanie, które ma na celu przede wszystkim utworzenie grupy na odpowiednim poziomie znajomości języka. Osoby zgłaszające się nie muszą bowiem wiedzieć, jaki jest ich poziom znajomości języka polskiego. Często zdarza się, że pierwszy wybór ucznia/uczennicy nie odpowiada realnej znajomości języka. Zaczynamy od pytań podstawowych, np. „Jak się pan/pani nazywa?”, „Jak długo mieszka pan/pani w Polsce?”, „Czym się pan/pani zajmuje zawodowo?”. Jeśli nasz rozmówca/rozmówczyni ma trudność ze zrozumieniem tego rodzaju pytań, nawet powtórzonych i wypowiedzianych powoli albo nie potrafi na nie poprawnie odpowiedzieć, powinien trafić na pierwszy poziom, A0/A1. Jeśli odpowiada na pytania związane z autoprezentacją, przechodzimy do pytań bardziej skomplikowanych – o doświadczenia nauki języka polskiego, sposoby spędzania wolnego czasu. Prosimy o opowiedzenie dowolnej historii z przeszłości (np. miniony weekend, wakacje, historia z dzieciństwa), o planach, swoim ulubionym miejscu itd., sprawdzając w ten sposób poziom znajomości gramatyki i słownictwa. Oczywiście, taka rozmowa nie jest idealnym rozwiązaniem, nie sprawdzamy bowiem umiejętności pisania. Jest jednak nieporównywalnie bardziej miarodajnym narzędziem od przeprowadzanych często (także przez nas na początku działalności) testów plasujących. Testy pokazują bowiem wiedzę wycinkową,

często w izolacji. Zdarza się, że uczniowie/uczenice po zastanowieniu zaznaczają poprawnie formę wyrazu, ale nie potrafią jej użyć w naturalnym kontekście. W czasie konwersacji możemy sprawdzić umiejętność rozumienia ze słuchu i mówienia, w tym poprawne używanie określonych form gramatycznych i słownictwa z danego zakresu. Dzięki przeprowadzonym rozmowom przypadki językowego niedopasowania ucznia/uczenicy do grupy są znacznie rzadsze niż po rekrutacji bazującej na testach. Co ważne, jest to zadanie wymagające pracy doświadczonego lektora/lektorki, który na podstawie krótkiej konwersacji będzie w stanie wskazać z dużym prawdopodobieństwem poziom znajomości języka ucznia/uczenicy. Na zakończenie rozmowy sugerujemy konkretną grupę (idealnie, gdy zgadza się ona z pierwszym wyborem ucznia/uczenicy), powtarzamy wszelkie niezbędne informacje, upewniając się, że nasz rozmówca/rozmówczyni je zrozumiał.

Zdarza się, że brakuje miejsc w grupie, do której potencjalny uczeń/uczenica pasuje poziomem. Ważne jednak, by nie kierować go do dowolnej grupy, w której jest miejsce. Uczestnictwo w kursie na zbyt niskim, jak i na zbyt wysokim poziomie jest niekorzystne zarówno dla takiej osoby, jak i całej grupy – może powodować frustrację i doprowadzić do sytuacji porzucenia nauki. Należy też unikać dodawania osób do grupy ponad ustalony limit. Przepelnione zespoły są mniej efektywne, lektor/lektorka mniej czasu może poświęcić poszczególnym osobom. Czasami utrudnia to lub wręcz uniemożliwia sprawne prowadzenie lekcji ze względów logistycznych, np. trudności w znalezieniu komfortowego miejsca w sali lekcyjnej.

Po zakończeniu rekrutacji i rozpoczęciu kursów aktywujemy kolejny formularz zgłoszeniowy – zawieszamy odpowiedni link na stronie i wysyłamy ponownie e-mail do listy oczekujących z prośbą o to, by osoby chcące być nadal informowane o kursach języka polskiego, zapisały się na nową listę. Ten ruch sprawia, że mamy aktualną informację na temat liczby osób realnie zainteresowanych nauką. Chętni zapisują się bowiem przez kilka miesięcy (2 do 5), a następnie lista oczekujących jest resetowana, nie ma więc na niej „martwych dusz”, które być może pozostawiły swoje dane lata temu.

Rozpoczęcie kursu

Po utworzeniu grup wysyłamy do uczestników/uczestniczek kursu SMS-y z przypomnieniem o pierwszej lekcji oraz o terminach, poziomie grupy i adresie zajęć. Może się bowiem zdarzyć, że w czasie rozmowy nie wszystkie informacje były zrozumiałe dla nowego ucznia/uczenicy, a czasami np. wstyd nie pozwala poprosić o powtórzenie. Jeśli dana osoba nie pojawi się na pierwszej lekcji, dzwoniemy lub piszemy do niej z pytaniem, czy rezygnuje z kursu. Jeśli to potwierdzi lub w ogóle nie odpowie, przyjmujemy na to miejsce kolejną osobę z listy zgłoszeń. Bez względu na powód zwolnienia się miejsca na kursie, nie dobieramy nowych osób po dwóch tygodniach zajęć, aby nie zakłócać procesów, które zdążyły rozpocząć się już w grupie.

Kontynuacja nauki

Osoby, które ukończyły kurs na wybranym poziomie, mogą – po spełnieniu odpowiednich warunków (o czym w punkcie następnym) – uczestniczyć w kursie na kolejnym poziomie automatycznie, bez procesu rekrutacji. Oczywiście, jeśli taki kurs jest prowadzony w danym momencie. W ten sposób premiujemy osoby zmotywowane, zaangażowane, skupione na nauce.

Podsumowując, nasz proces rekrutacyjny jest wieloetapowy, ponieważ pozwala nam to zachować jakość kursów oraz dotrzeć z informacją do wszystkich zainteresowanych. Jest to proces na tyle sprawny i ułatwiający późniejszą pracę z grupami, że polecamy go innym nawet wtedy, gdy dana organizacja nie ma liczby zgłoszeń przekraczającej liczbę miejsc na kursie.

Organizacja pracy na kursach

W związku ze zwiększającą się liczbą kursów oraz lektorów/lektorek w Migrant Info Point stworzyliśmy regulamin kursów, który prezentuje uczniom/uczennicom wspólne zasady na wszystkich zajęciach. Regulamin dołączony jest do formularza zgłoszeniowego na kurs, ale jest także rozdawany uczniom/uczennicom w preferowanym języku (polski, angielski, rosyjski, ukraiński) oraz omawiany już na pierwszym spotkaniu. Oprócz zapisów podstawowych (o miejscu odbywania się kursu i długości jego trwania), informujemy w nim o możliwości kontynuacji kursu. W czasie kursu uczniowie/uczennice piszą sprawdzian połówkowy, który służy do analizy własnych błędów, a dla lektora/lektorki jest wskazówką do wyznaczenia priorytetów dalszej pracy. Na przedostatniej lekcji uczniowie/uczennice piszą test końcowy. Testy są pisemne, na poziomie B1 także ustne. Każdy uczeń/uczennica, który podejrze do testu końcowego, otrzymuje zaświadczenie ukończenia kursu na określonym poziomie. Przy wszelkiego rodzaju zaświadczeniach należy uwrażliwić uczniów/uczennice, że nie jest on tożsamy z certyfikatem językowym, do którego otrzymania niezbędne jest zdanie egzaminu państwowego lub równoważnego. Do automatycznej kontynuacji, o ile kurs na kolejnym poziomie jest otwierany, zapraszane są osoby, które uczestniczyły w ponad 50% zajęć oraz zdały egzamin końcowy na minimum 70%. Zdecydowana większość uczniów/uczennic zdaje egzamin z satysfakcjonującym wynikiem. Testy skonstruowane są tak, by obecność, zaangażowanie na lekcji i wykonywanie zadań domowych umożliwiło zdanie egzaminu.

W związku z większą liczbą osób chętnych niż liczba miejsc na kursach, uniemożliwiamy udział tym, którzy dostali się na kurs, potwierdzili swój udział, a następnie bez poinformowania nas o tym nie podjęli nauki lub przerwali ją w trakcie. Robimy tak, ponieważ zależy nam na wykorzystaniu każdego miejsca w grupie. Jeśli ktoś nie przyjdzie na zajęcia, następuje próba kontaktu telefonicznego i SMS-owego. Jeśli osoba zapisana na kurs, nie zdecyduje się na udzielenie nam informacji o rezygnacji, jest skreślona z listy, a w przyszłości nie jest dopuszczana do udziału w kursach.

Lektor/lektorka ma prawo usunąć ucznia/uczennicę z kursu także wtedy, gdy swoim zachowaniem uniemożliwia prowadzenie zajęć lub wygłasza poglądy niezgodne z zasadami panującymi w Migrant Info Point, np. rasistowskie, ksenofobiczne, prowokacyjne.

Po każdym kursie następuje ewaluacja w formie anonimowych ankiet wypełnianych elektronicznie przez uczestników/uczestniczki. Pytania zawarte w ankietach dotyczą: zadowolenia ze sposobu komunikacji na zajęciach, przygotowania lektora/lektorki, jakości materiałów, godzin zajęć, prac domowych. Analizujemy te odpowiedzi, zwłaszcza sekcję sugestii zmian (pytanie otwarte). Niektórych propozycji nie jesteśmy w stanie wprowadzić w życie w obecnej sytuacji (np. kursy do poziomu C1), ale wszystkie rozważamy, testujemy rozwiązania i kontynuujemy lub wycofujemy się ze zmian.

W związku z tym, że niniejsze opracowanie nie jest to przewodnikiem metodycznym, nie skupiamy się w nim na doborze materiałów. Zachęcamy jednak do uważnego ich wyboru, by odpowiadał faktycznemu poziomowi grupy, a także do sprawdzenia materiałów pod kątem poprawności merytorycznej oraz społecznej – zdarzają się bowiem

nadal treści nierównościowe (np. silnie patriarchalny model rodziny, informacja o funkcjonowaniu jedynie formy na Ukrainie i na Białorusi). Optimum organizacyjnym jest sytuacja, gdy każdy uczeń/uczennica na początku kursu otrzymuje swój podręcznik. Na naszej stronie www.migrant.poznan.pl w zakładce Materiały (→ Publikacje) można znaleźć wiele ciekawych, bezpłatnych materiałów uzupełniających do nauki języka polskiego, stworzonych w Migrant Info Point przez lektorkę Julię Karczewską.

Bez względu na to, jakie zasady wprowadza organizator kursu kluczowe jest, by uczniowie/uczennice je faktycznie znali i zgadzali się na nie, przystępując do zajęć. Często wymaga to przedyskutowania zapisów i wytłumaczenia, co znaczą.

Wybór lektorów/lektorek

W prowadzeniu kursu językowego wybór odpowiedniego lektora/lektorki jest kluczowy. Dbamy o satysfakcjonujące wynagrodzenie i staramy się pozyskać na nie odpowiedniej wysokości środki finansowe, co w połączeniu z dobrą atmosferą pracy pozwala nam rekrutować znakomitych, doświadczonych i wyposażonych w odpowiednie umiejętności miękkie lektorów/lektorki.

Nasze wysokie standardy rekrutacji premią lektorów/lektorki, którzy ukończyli studia podyplomowe z nauczania języka polskiego jako obcego (JPJO). Wybieramy osoby, które ukończyły filologię polską lub filologię obcą i mają doświadczenie w nauczaniu JPJO. W przypadku braku możliwości zatrudnienia osoby z ukończonymi studiami podyplomowymi, np. w czasie organizacji kursów stacjonarnych w mniejszych gminach, wybieramy osoby z doświadczeniem nauczania języka obcego. Znajomość metodyki nauczania dowolnego języka obcego, jest bardzo pomocna w spojrzeniu na swój ojczysty język z dystansu.

Najchętniej wybieramy lektorów/lektorki, dla których polski jest językiem ojczystym. Dzięki temu nasi uczniowie/uczennice otrzymują możliwość rozmów z osobą, której język może być wzorem. Rzadko zatrudniamy osoby, dla których polski jest językiem obcym, jeśli jednak – wyłącznie, gdy znajomość polskiego jest minimum na poziomie C1. Dużym błędem jest zatrudnianie osób, które znają język polski na niższym poziomie. Panuje mylne przekonanie, że np. znając język na poziomie B1 można uczyć na poziomach niższych (A1, A2). Poziom B1 czy nawet B2, to jeszcze poziom z częstymi błędami, zarówno w mowie, jak i piśmie, które łatwo przenieść na kursantów w procesie nauczania. Nigdy nie dokonujemy tego typu wyborów.

Lektor/lektorka musi też wykazywać się wieloma umiejętnościami miękkimi. Często bowiem zdarzają się sytuacje, że jest jedyną lub jedną z niewielu osób pochodzących z Polski, z którymi uczeń/uczennica rozmawia na wiele tematów. Musi więc zadbać o bezpieczeństwo uczniów/uczenic, atmosferę na zajęciach, okazywać szacunek, życzliwość i otwartość, a przy tym jednoznacznie wyrażać niezgodę na wszelkie formy agresji, dyskryminacji, braku szacunku czy nierównego traktowania w grupie. Do tego musi tak zorganizować pracę na zajęciach, by czas był dzielony między uczniów/uczenic sprawiedliwie, by każdy został wysłuchany, błędy ucznia/uczenicy spokojnie skorygowane, a efekt i wkład pracy doceniony. Prowadzący/prowadząca zajęcia musi stosować się do regulaminów i kluczowych zasad panujących na kursach, o których informacje można znaleźć w następnym punkcie. W MIP-ie możemy pochwalić się współpracą ze świetnymi lektorami/lektorkami. Szczególnie cenimy sobie możliwość długiej współpracy.

Kluczowe zasady panujące na kursach

W organizacji i prowadzeniu kursów języka polskiego kierujemy się kilkoma zasadami, które są spójne z naszą misją i wartościami:

- **Szacunek** – nasza kluczowa wartość. Okazujemy szacunek uczniom/uczennicom, kulturom, z których pochodzą i wierzeniom. Wymagamy od nich tego samego. Jeśli ktoś prezentuje postawę dyskryminującą lub zamkniętą, jawnie sprzeciwiając się wartościom Migrant Info Point, może zostać wykluczony z uczestnictwa w kursie;
- **Bezpieczeństwo** – uczeń/uczennica na kursie musi się czuć bezpiecznie, to znaczy znać jego zasady i ograniczenia, wiedzieć, że mamy wewnętrzne regulaminy, kodeks postępowania, procedury ochronne, do których się stosujemy. Jednocześnie uczeń/uczennica nie powinien się bać zadawać pytań, popełniać błędów. Dążymy do tego, by mówiąc, czuł zadowolenie ze swojego progresu a nie wstyd przed oceną, śmiechem lub obawę przed skarceniem;
- **Profesjonalizm** – nasi uczniowie/uczennice otrzymują profesjonalne kursy, organizowane i prowadzone przez znawców tematu. Dokładamy wszelkich starań, by wszystko działało sprawnie i efektywnie. Dodatkowo przy okazji pobytu w naszej fundacji mogą spotkać się też ze specjalistami z innych dziedzin, jak prawo dot. legalizacji pobytu czy pracy;
- **Empatia** – lektor/lektorka powinien rozumieć niełatwą sytuację uczniów/uczennic; wiedzieć, jakie pytania i kiedy zadać; kiedy zachęcać ucznia/uczennicę do odpowiedzi, a kiedy się wycofać, czując, że narusza się strefę prywatną/wrażliwą;
- **Otwartość** – zarówno lektorzy/lektorki, jak i organizatorzy powinni być otwarci na pomysły i sugestie zmian proponowane przez uczniów/uczennice. Nie zawsze chodzi realizowanie każdej sugestii, ale o obdarzenie jej odpowiednią uwagą. Otwartość dotyczy też chęci poznawania innej kultury;
- **Życzliwość** – okazywanie uczniom/uczennicom sympatii i zrozumienia, humor, słowne nagradzanie, a nie karcenie są standardem podczas naszych zajęć;
- **Sprawczość** – chcemy, by uczniowie/uczennice mieli poczucie sprawczości, podejmowali sami działania, np. w toku nauki przygotowywali własne prezentacje, prowadzili wybrane fragmenty zajęć. Zachęcamy, by wyrażali swoje opinie, by współdecydowali, gdy to możliwe. Chodzi nawet o proste decyzje, np. czy spotykamy się na zajęciach w długi weekend albo Dzień Dziecka. Bierzymy pod uwagę opinie osób uczących się.

Zastosowanie powyższych zasad pomaga tworzyć jedną z najważniejszych zalet naszych kursów – chętnie i często wymienianą przez uczniów/uczennice – dobrą atmosferę sprzyjającą nauce. Życzliwa, bezpieczna, przyjazna, otwarta i pełna humoru aura sprawia, że uczniowie/uczennice czują się na kursie dobrze, są zmotywowani do nauki, nie opuszczają zajęć i w bezstresowej sytuacji lekcyjnej uczą się więcej i szybciej.

Opinie osób nauczających

Poniżej prezentujemy głosy lektorek, które od kilku lat prowadzą kursy językowe w Migrant Info Point. Poprosiliśmy je o odpowiedzi na trzy pytania:

1. Jakie warunki muszą być Twoim zdaniem spełnione, żeby kurs kończył się sukcesem dydaktycznym.
2. Jakie procesy (poza dydaktycznym) wydarzają się podczas zajęć/kursów?
3. Jak myślisz, jakie korzyści społeczne przynoszą kursy języka polskiego dla migrantów/migrantek?

Paulina (w Migrant Info Point uczy od ponad 2 lat)

1.

Oprócz oczywistych warunków, to jest odpowiedniej frekwencji i zaangażowania ze strony uczniów/uczennic i lektora/lektorki, na zajęciach musi panować przyjazna, pozytywna atmosfera. Konieczny jest wzajemny szacunek dla przedstawicieli każdej z obecnych kultur. Uczeń/uczennica musi wiedzieć i czuć, że wolno mu zrobić błąd i że ten błąd zostanie właściwie poprawiony i wyjaśniony przez lektora/lektorkę. Nowa wiedza musi być w przystępny sposób wytłumaczona, przeciwczona, powtarzana, utrwalana i... przetestowana. Bardzo wskazana jest też dawka humoru, bo trudy polskiej gramatyki trzeba trochę osłodzić! :-). Po spędzeniu ze sobą 60 godzin (często w weekendy!) dobrze by było, gdyby obie strony miały poczucie, że był to dobrze zainwestowany czas i wysiłek. Uczeń/uczennica powinien dostrzegać poprawę jakości swojego życia w nowym kraju. Jeśli do tego wszystkiego dojdą jeszcze miłe wspomnienia – to cel został osiągnięty. A pełen sukces? Każdy kurs z migrantami/migrantkami słowiańskojęzycznymi zaczyna się zawsze od tych samych słów: „Wszystko rozumiemy po polsku, ale nie możemy mówić”. Gdy na koniec kursu słyszę: „Wszystko rozumiemy po polsku i teraz UMIEMY mówić”, to jest to dla mnie pełen sukces. Obu stron.

2.

Są to procesy adaptacji, pod wieloma względami. Polska, Polacy i język polski powoli się oswiają. Uczniowie/uczennice zaczynają czuć się pewniej w nowym kraju. Zmniejsza się blokada przed mówieniem po polsku. W zawiłościach polskiej gramatyki, a zwłaszcza w gąszczu rozmaitych końcówek, zaczyna być widoczna logika. Bardzo ważne są kompetencje socjokulturowe, które uczeń/uczennica nabywa na kursie polskiego. Kursanci lepiej rozumieją pewne zachowania Polaków, polską mentalność. Dowiadują się, co w Polsce wypada, a co nie. Czasem są to kwestie bardzo oczywiste, a czasem wręcz przeciwnie – zaskakujące czy nawet

szokujące. I na koniec, to tylko tu, na kursie, uczeń/uczennica dowie się tego, o czym nie wspomina żaden podręcznik. Zrozumie, na przykład, dlaczego ludzie w tramwaju się podśmiewają, gdy w rozmowie w swoim ojczystym języku użyje słowa „ruchać”, które przecież jest dla niego całkowicie neutralne, bo oznacza ruszać.

3. Nauka tolerancji w praktyce! Otwartość na inność i poszerzenie horyzontów – im więcej wiemy o innych kulturach, tym lepiej rozumiemy własną. Zdrowy dystans – to, że jak tak robię i myślę, wcale nie oznacza, że tak samo robi i myśli reszta świata. To proces zachodzący po obu stronach – zarówno uczniów/uczenic, jak i lektora/lektorki. Obniżenie (wysokiego!) poziomu stresu związanego z życiem w obcym sobie środowisku. Zmniejszenie szoku kulturowego, który odczuwa każdy migrant/migrantka. Wysiłek ze strony migrantów/migrantek uczących się polskiego zwraca się często w przychylniejszym spojrzeniu na nich przez Polaków – zwłaszcza tych Polaków, którzy sami uczą się języków obcych i wiedzą, jaka to praca!

Julia (w Migrant Info Point uczy od 8 lat)

1. Podczas nauki powinny być poruszane tematy bliskie codziennemu życiu uczestników/uczestniczek, rozwijane wątki, o które pytają. Lektor/lektorka powinien wyrażać motywować do dalszej pracy, pokazywać osiągany progres, wskazywać tzw. kamienie milowe (np. umiesz już odmienić czasowniki w czasie teraźniejszym). Ważne jest też prezentowanie różnych strategii uczenia się języka obcego, zachęcanie do poszukiwań tych najbardziej odpowiednich dla siebie.
2. Podczas kursów zachodzi proces integracji. Uczniowie/uczennice zaczynają mieć poczucie przynależności. Następuje wymiana doświadczeń i informacji. Migranci/migrantki dzięki objaśnianiu zasad życia społecznego, lokalnej specyfiki i kultury adaptują się w nowej sytuacji i miejscu.
3. Kursy są dla uczniów/uczenic dowodem, że ich potrzeby zostały dostrzeżone, a ich spełnianie jest ważne nie tylko dla nich samych. Społeczność przyjmująca dostrzega i docenia z kolei chęć integracji ze strony uczestników/uczestniczek – uczenie się języka obcego w dorosłym życiu bywa trudne, więc osoby, które to robią, wykazują się dużą motywacją i wkładają w to wiele pracy. Gotowość cudzoziemców do uczenia się języka pokazuje, że nie chcą żyć w nowym miejscu w modelu izolacyjnym – a na tym powinno zależeć nam wszystkim i powinniśmy ich w tym wspierać, bo korzyści z integracji odczuje całe społeczeństwo.

Opinie osób uczących się

Na potrzeby publikacji, ale również poszerzonego feedbacku (z ang. informacja zwrotna) poprosiliśmy o opinię kilkoro uczniów, którzy zaczęli z nami naukę na poziomach od A0/A1 lub A1+ i zakończyli na poziomie B1, czyli przeszli cały lub prawie cały możliwy cykl edukacyjny w Migrant Info Point. Uczniowie i uczennice odpowiadali na dwa pytania:

1. Jak oceniasz kursy polskiego w Migrant Info Point?

2. Z perspektywy czasu, jak myślisz, czy kursy wprowadziły w Twoim życiu jakąś zmianę? Jeśli tak, to jaką?

Prezentujemy kilka wypowiedzi uczennic:¹

Maria

W ciągu ostatnich dwóch lat chodziłam na kursy języka polskiego organizowane przez Migrant Info Point. Zaczynałam od poziomu A0, a teraz osiągnęłam poziom B1 w języku polskim i nawet zdałam już egzamin, dlatego wszystkim bardzo polecam te kursy. Atmosfera na zajęciach jest miła i przyjazna, obie moje nauczycielki, są bardzo wspaniałe i pomocne, są entuzjastkami swojej pracy i mają duże doświadczenie. Bardzo cierpliwie tłumaczą skomplikowane aspekty języka polskiego, zwracają szczególną uwagę na te momenty, w których uczniowie-obcokrajowcy robią błędy. W ciekawy sposób opowiadają o historii i tradycjach Polski. Jeśli coś było niejasne, nauczycielki chętnie wyjaśniały jeszcze raz. Oczywiście, żeby osiągnąć jak najlepsze wyniki, trzeba być skupionym na zajęciach i wykonywać wszystko, co jest zadawane – taka prawda życia :) Dzięki zajęciom dobrze rozmawiam po polsku, znalazłam pracę, spokojnie mogę załatwić swoje sprawy i czuć się bardziej pewna w różnych życiowych sytuacjach.

Valeria

Jestem bardzo zadowolona z kursów polskiego w Migrant Info Point. Zajęcia są zawsze interesujące i dobrze zorganizowane, a wykładowcy są naprawdę wspaniali – potrafią nie tylko przekazać wiedzę, ale także zmotywować do nauki i aktywnego uczestnictwa. Dzięki tym kursom udało mi się, bez dodatkowych zajęć, zdać państwowy egzamin na poziomie B1, co było dla mnie ogromnym sukcesem. Kursy te znacząco wpłynęły na moje życie, szczególnie w kontekście adaptacji w Polsce. Dzięki zdobytej wiedzy i umiejętnościom mogę samodzielnie rozwiązywać wszelkie sprawy w bankach, urzędach oraz innych instytucjach, co bardzo ułatwia codzienne życie. Ponadto, kursy te pomogły mi nawiązywać nowe znajomości i swobodnie komunikować się po polsku, co jest nieocenione zarówno w życiu prywatnym, jak

¹ Dla klarowności treści wprowadziliśmy drobne zmiany językowe, które nie mają wpływu na sens prezentowanych wypowiedzi.

i zawodowym. Z perspektywy czasu mogę śmiało powiedzieć, że kursy te wprowadziły w moim życiu istotne zmiany, umożliwiając mi pełną integrację w nowym środowisku i dając poczucie pewności siebie w używaniu języka polskiego na co dzień.

Hania

Przypadkowo dowiedziałam się o kursach z języka polskiego w MIP. Bardzo się wstydziłam iść na pierwszą lekcję, bo moja znajomość języka polskiego ograniczała się do „dziękuję, dzień dobry, do widzenia”, ale bardzo przyjazna atmosfera panująca od pierwszej lekcji rozwiała wszelkie wątpliwości i obawy. Podczas kursu nie tylko nauczyłam się mówić, czytać, pisać i rozumieć potoczny język polski, ale także dowiedziałam się więcej o kulturalnych i codziennych zwyczajach życia Polaków. Bardzo mi to pomogło w szybkiej adaptacji, co jest bardzo ważne. Jedno, czego żałuję, to to, że nie mogę znów się zapisać na ten kurs, ponieważ jest wspaniały.

Ania

Dzięki MIP-owi nie tylko zdałam egzamin państwowy na poziomie B1, ale rozpoczęłam pracę w nowym zawodzie blisko związanym z umiejętnością dobrego mówienia po polsku. Kursy zbudowane są tak, że od pierwszych lekcji przestajesz bać się prostego dialogu ze sprzedawczynią w sklepie. Zajęcia odbywają się w małych grupach, w taki sposób, że każdy ma możliwość sprawdzić swoje umiejętności. Doświadczeni nauczyciele pomagają, krok po kroku, opanować materiał edukacyjny, który obejmuje współczesne tematy oraz wprowadza do pełnoprawnego życia w Polsce.

Valentyna

Kursy polskiego dla obcokrajowców znacznie ułatwiły mi komunikację w pracy. Mimo że w czasie covid'u wszystko było zamknięte i zajęcia odbywały się on-line, ich jakość była na najwyższym poziomie. Skończyłam poziomy A1, A2, B1. Z perspektywy czasu nie wiem, czy mogłabym znaleźć lepsze miejsce do nauki polskiego.

Lena

W MIP-ie uczyłam się na kursach na poziomach A1+/A2 i B1. Przed tym prawie nie znałam polskiego, dzięki kursom – po 9 miesiącach – zdałam państwowy egzamin na poziomie B1. Nie ma żadnej magii, dużo ćwiczyłam sama, ale wspierała nauczycielka, niesamowita atmosfera i jakościowy materiał na każdej lekcji pomogły mi osiągnąć ten cel tak szybko.

Na podstawie wypowiedzi uczennic możemy zauważyć, że doceniają możliwość nauki i jej profesjonalny poziom. Za swój sukces uznają zdanie egzaminu państwowego, umożliwiającego ubieganie się o stały pobyt, a także wpływ znajomości języka na poziomie progowym (B1) lub poziomie średnim ogólnym (B2) na ich życie: odnalezienie się na rynku pracy, samodzielność w załatwianiu codziennych spraw, adaptacja do warunków życia w nowym miejscu. Szczególnie cieszy nas zauważanie przez uczennice wartości integracyjnych.

Anonimowe ankiety osób uczących się

Po każdym kursie prowadzimy ewaluację opartą na anonimowych ankietach wypełnianych w formie elektronicznej. Poniżej znajdują się wybrane wypowiedzi² z ankiet, z sekcji dodatkowych uwag i propozycji zmian (uczniowie/uczennice na różnym poziomie zaawansowania).

„Wszystkim się podobało. Bardzo przyjazna atmosfera na zajęciach, dobra prezentacja i objaśnienie materiałów”.

„Mam tylko jedną propozycję – żeby kurs nigdy się nie skończył, żeby z poziomu B1 iść dalej w naukę języka polskiego (kursy B2, C1) i żeby nasza lektorka jeszcze miała możliwość prowadzić klub dyskusyjny oraz inne dodatkowe zajęcia ze studentami, bo jest osobą elokwentną i wykształconą”.

„Wszystko super, tylko ze względu na pracę nie uda mi się ukończyć kursu”.

„Chciałabym więcej ćwiczeń w zadaniu domowym”.

„Wspaniały nauczyciel. Bardzo interesujące lekcje. Przystępne wyjaśnienia”.

„Dziękuję! Dziękuję za pomoc! Nie mam propozycji zmiany, wszystko w porządku. Wszystkiego najlepszego i pokoju <3”.

„Kurs bardzo mi się podobał. Zaimki były trudne, więc chciałbym więcej ćwiczeń”.

„Super zajęcia, z wielką przyjemnością przychodzimy na te zajęcia. Wychodzimy z stąd zawsze tylko z pozytywnym humorem”.

„Od siebie o kursach chcę powiedzieć: jestem bardzo zadowolony z kursów języka polskiego”.

„Bardzo dobrze, że każdy miał okazję wyrazić swoją opinię. Sama atmosfera na zajęciach była przyjazna. Bardzo mi się podobało, że zawsze analizowałeś mowę mówcy, aby wskazać błędy. Pomaga to ich nie robić”.

„Cechą charakterystyczną jest to, że zajęcia odbywają się w bardzo przyjemnej atmosferze. Pozytywnym aspektem jest możliwość dialogu na życiowy temat przez dzielenie się własnymi doświadczeniami w Polsce. Takie rozmowy wzbogacą zasób słów i zasady gramatyki. Co skutecznie kontroluje nauczycielka. Kursy pomogły mi lepiej poznać język polski, a tym samym Polskę”.

„Chciałabym przedłużenia kursu polskiego języka. I większą tablicę”.

² Dla klarowności treści wprowadziliśmy drobne zmiany językowe, które nie mają wpływu na sens prezentowanych wypowiedzi.

Zdecydowana większość komentarzy w naszych ankietach jest pozytywna, a wręcz entuzjastyczna. Wybrane wypowiedzi wskazują na dwa kluczowe aspekty. Po pierwsze, jeśli uczniowie/uczennice wyrażają swoje sugestie, to brzmią one „więcej”: więcej ćwiczeń, więcej prac domowych, więcej kursów. Są bardzo zmotywowani do nauki, mimo że to kolejne trudne zadanie w nowej rzeczywistości. Nawet osoba, która nie ukończyła kursu podkreśla, że był to wynik podjęcia nowej pracy, a nie zniechęcenia nauką. Po drugie, podkreślają rolę atmosfery na zajęciach: jest miło, przyjaźnie, jest czas dla każdego, wypowiedzi wszystkich są szanowane. To dodatkowo motywuje do nauki. Po trzecie, doceniają użyteczność kursów, pomoc w odnalezieniu się w nowym miejscu, poznanie przez język Polski.

Podsumowanie i plany na przyszłość

Nasze kursy kończą prawie wszyscy uczniowie/uczennice, którzy uczęszczali na zajęcia. Za ukończenie kursu uznajemy napisanie egzaminu końcowego.

Zdarza się, że ktoś wyjeżdża z Polski albo wyprowadza się z Poznania. Wtedy nie jesteśmy w stanie wesprzeć naszych kursantów/kursantek inaczej niż, pomagając im znaleźć kursy w nowym miejscu zamieszkania, najlepiej prowadzone przez organizację o podobnym do Migrant Info Point profilu. Czasami zmienia się sytuacja życiowa osób uczących się – znajdują pierwszą lub nową pracę, zmienia się rytm życia rodziny. W takich okolicznościach proponujemy zmianę grupy, o ile mamy wolne miejsca na kursie na tym samym poziomie. Największym sukcesem jest dla nas jednak to, że prawie nie zdarza się, że uczeń/uczennica rezygnuje z udziału w kursie – jeśli tak, to z ważnego powodu. Nie odnotowujemy rezygnacji wynikających z niezadowolenia z kursu.

Jako podsumowanie prezentujemy subiektywną listę błędów, których uniknięcie daje większą szansę na powodzenie kursów.

1. Grupa na różnym poziomie zaawansowania – z różnymi potrzebami, zbyt liczna np. osoby posługujące i nieposługujące się językiem słowiańskim jako pierwszym, dorośli i dzieci;
2. Nieodpowiednio przygotowany lektor/lektorka – ważne są zarówno umiejętności twarde, jak i miękkie, np. złe przygotowanie metodyczne lub dydaktyczne, ale też uprzedzenia, brak życzliwości, otwartości, empatii;
3. Zła atmosfera w grupie – może, choć nie musi, być wynikiem złej pracy lektora/lektorki, który nadaje ton zajęć i po jego/jej stronie leży moderowanie grupy;

4. Niejasne zasady kursu – przekładanie terminów, nieokreślone warunki zaliczenia, brak możliwości kontynuacji, dołączanie osób w dowolnym czasie, zadawanie i niesprawdzanie prac domowych, zmiany miejsc prowadzenia zajęć, słaba komunikacja z grupą;
5. Źle dobrane materiały kursowe – zbyt trudne, zbyt łatwe, niepodążające za trudnościami i zainteresowaniami uczniów/uczennic;
6. Nieefektywność kursu – brak harmonii w zdobywaniu poszczególnych kompetencji językowych, brak odpowiedzi na potrzeby grupy, brak wyników w poprawie komunikatywności grupy;
7. Brak przeprowadzonej i przeanalizowanej ewaluacji – brak anonimowych ankiet, zadawanie w ankietach pytań dotyczących tematów, na których zmianę nie mamy wpływu, brak prób wprowadzania zmian w zakresie powtarzających się uwag.

Wiedząc, że jesteśmy profesjonalistami w dziedzinie nauczania języka polskiego jako obcego, chcemy dalej rozwijać ten aspekt naszej działalności. Naszym celem jest zapewnienie możliwości nauki wszystkim chętnym, ale nie uczynimy tego bez odpowiednich środków. Chcemy zacząć prowadzić nasze kursy także dla osób ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi – jak nasze pilotażowe kursy dla seniorów/seniorek. Satysfakcjonujące w naszych działaniach, a przede wszystkim korzystne dla osób uczących się, byłoby prowadzenie ich na wyższych poziomach językowego zaawansowania, aż do poziomu C1 czy C2. Chcemy także coraz częściej wychodzić z naszymi kursami poza Migrant Info Point. Do tej pory, z sukcesem, zorganizowaliśmy cztery etapy kursów języka polskiego w gminach powiatu poznańskiego dla uchodźców/uchodźczyń, po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie (łącznie 110 kursów, finansowanych przez Starostwo Powiatowe w Poznaniu). Prowadzimy także kursy w ośmiu gminach województwa wielkopolskiego. Naszym celem jest sieciowanie się z organizacjami o zbliżonym lub komplementarnym profilu działalności, chcemy dzielić się wiedzą, doświadczeniem i dobrymi praktykami, czego efektem jest między innymi ta publikacja.

Jednym z naszych najważniejszych dążeń jest uczynienie z lekcji języka polskiego kluczowego elementu pakietu powitalnego dla nowoprzybyłych do Poznania osób. Jesteśmy pewne, że przyspieszy to proces ich integracji i usamodzielnienia się, co poza ludzkim/humanistycznym powodem staje się też wymiernym ekonomicznym argumentem do stworzenia takiego pakietu.

Marta Kowalczyk — w 2009 roku ukończyła filologię polską w zakresie filmoznawstwa, telewizji i kultury medialnej na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a w 2019 roku studia podyplomowe z nauczania języka polskiego jako obcego na tej samej uczelni. Od 2016 roku uczy języka polskiego jako obcego w Migrant Info Point, zajmuje się także organizacją kursów. Od 2023 roku jest członkinią zarządu fundacji.

